

12. GPL softverska licenca

General Public Licence (GPL) je besplatna softverska licenca široko rasprostranjena u svetu. GPL dozvoljava korisnicima da koriste, pokreću, dele i modifikuju softver. Licencu (GPLv1) je napisao Richard Stallman 1989. godine za programe napisane u okviru GNU projekta. Ovu licencu je autor nazvao "Copyleft" s obzirom da je akcenat na pružanju prava, a ne na ograničavanju prava kao kod "Copyright" licenci.

GPL licenca je jedna od FOSS licenci sa najvećim ograničenjima. Omogućuje korisnicima rad se slobodnim softverom i modifikacije istog, ali obavezuje korisnike da modifikovane verzije softvera takođe moraju da budu licencirane GPL licencom. Zahteva da izvorne verzije modifikovnog GPL softvera budu dostupne svim korisnicima kojima se isporuče samo binarne verzije. Ovaj zahtev čini licencirani kod neprikladnim za upotrebu u komercijalnom softveru i koji prodavci žele da zadrže kao tajnu i da ga prodaju.

Uslovi korišćenja GPL licence moraju biti dostupni svima koji dobiju kopiju softvera koji sadrži GPL licencu. Svaki korisnik koji se pridržava uslova korišćenja ima dozvolu da modifikuje softver kao i da kopira i redistribuira softver ili bilo koju izvedenu verziju. Korisniku je dozvoljeno da naplati nadoknadu za ovu uslugu ili da uslugu ispuni besplatno. Ova karakteristika razlikuje GPL licencu od ostalih softverskih licenci koje zabranjuju komercijalnu redistribuciju. GPL znači da distributer ne sme nametati dalje restrikcije na prava dobijene GPL-om. Ovo znači zabranu aktivnosti kao što su distribucija softvera pod ugovorom o poverljivosti podataka. FSF nema autorska prava na rad koji je objavljen pod GPL licencom.

Softver pod GPL licencom se može koristiti u sve svrhe uključujući i komercijalnu, čak i kao alat za kreiranje vlasničkog softvera. Korisnici ili kompanije koje distribuiraju softvere pod ovom licencom, mogu da naplate naknadu za kopije ili da ih daju besplatno. U isključivo privatnoj upotrebi softverski kod može biti modifikovan i delovi mogu biti ponovo upotrebljeni bez obaveze objavljivanja izvornog koda. Za svrhu prodaje ceo izvorni kod mora biti dostupan krajnjim korisnicima, uključujući bilo koje izmene u kodu i dodacima. Ukoliko je originalno osmišljeni softver kombinovan izvornim kodom iz drugih softverskih komponenti, tada komponente posebno osmišljenog softvera ne moraju biti pod GPL licencom i ne moraju dostavljati svoj izvorni kod.

"Copyleft" prava distribucije – Prava dobijena GPL licencom za modifikovane verzije softvera nisu bezuslovna. Kada neko distribuiraju softver koji je pod GPL licencom sa dodatim modifikacijama, zahtevi za distribuciju celog softvera ne mogu biti veći od zahteva koji su navedeni u GPL licenci. Softver pod GPL licencom je zaštićen autorskim pravima, pošto korisnik nema prava da ga redistribuira, čak ni u modifikovanoj formi, osim ako je to pod uslovima licence dozvoljeno. Ukoliko korisnici softvera pod GPL licencom distribuiraju kopije bez poštovanja uslova licence, mogu biti tuženi pod zakonom o autorskim pravima od strane originalnog autora.

U praksi mnogi softveri pod GPL licencom su distribuirani putem Internet-a, a izvorni kod je dostupan preko FTP ili HTTP protokola.

Verzije GPL licenci koje se aktivno koriste su:

- GPLv2 (objavljena 1991. godine) – najviše se koristi,
- GPLv3 (objavljena 2007. godine) – nije kompatibilna sa GPLv2 ,
- LGPL (GNU Lesser General Public Licence).